

BIULETYN EUROREGIONU GLACENSIS 1/2015

**Prezydent Miloš Zeman odwiedził
miasto siedziby Euroregionu Glacensis**

Szanowni Państwo,
dobiega końca obecna perspektywa finansowa. W dniu 9 stycznia 2015 roku podczas posiedzenia Euroregionalnego Komitetu Sterującego dofinansowaliśmy ostatnie mikroprojekty. Dobiegła również końca realizacja projektu „Eurogio PL-CZ”, w ramach którego euroregiony pogranicza polsko - czeskiego podnosiły swoje kompetencje i wzajemnie promowały współpracę transgraniczną na polsko - czeskiej granicy. Ta trzyletnia

nie współpraca 6 euroregionów będzie kontynuowana. Być może jedną z takich platform będzie opracowana wspólnie koncepcja projektu flagowego „Polsko - Czeska Współpraca Młodzieży”, przygotowana do INTERREGU Va Republika Czeska - Polska, w którym przewidziana jest dla nas rola Partnera Wiodącego.

Zakończyła się również w grudniu 2014 roku realizacja projektu „Strategia zintegrowanej współpracy pogranicza czesko - polskiego”. Euroregiony Glacensis i Nysa, Województwo Dolnośląskie, wraz z krajami kralowohradeckim jako Partnerem Wiodącym, libereckim, pardubickim i ołomunieckim, przygotowały wspólną strategię współpracy na kolejne lata na „sudeckiej” części pogranicza. Konsekwencją realizacji tego projektu jest wypracowanie formuły Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej NOVUM. Partnerzy EUWT otrzymali już zgodę na przystąpienie do nowo tworzonej formuły współpracy. Duża szansa, że wspólny projekt doczeka się w 2015 roku sfinalizowania.

Dobiega końca realizacja projektu „Miejsca pełne widoków w Euroregionie Glacensis”. W dniu 19 grudnia 2014 roku otwarta została ostatnia z zaplanowanych w projekcie wież - Suszynka w Gminie Radków. Prawdopodobnie to pierwsza

murowana wieża widokowa wybudowana po II wojnie światowej po polskiej stronie Sudetów. Realizacja projektu została wydłużona do maja 2015 roku. Zrealizowane zostaną wydawnictwa promocyjne oraz konferencja podsumowująca projekt. Euroregion Glacensis jako Partner Wiodący opracował wraz z 30 Partnerami z obszaru Sudetów kontynuację przedsięwzięcia w formule projektu flagowego do nowego okresu programowania pod nazwą „Polsko - Czeski Szlak Grzbietowy”, w ramach którego przewidziane jest wybudowanie 21 wież widokowych połączonych wspólnym szlakiem turystycznym oraz szeroko zaplanowana kampania promocyjna.

W marcu dobiega końca realizacja projektu „Sieciowa współpraca w Euroregionie Glacensis”. Podczas realizacji tego projektu odbyły się wzajemne staże pracowników obu części, prowadzona była polityka informacyjna w postaci wydawania tegoż właśnie Biuletynu Euroregionu Glacensis, staramy się przenieść na polską stronę bardzo dobre doświadczenia z Republiki Czeskiej w zakresie produktu regionalnego i promocji producentów regionalnych wyrobów oraz kontynuujemy wieloletnie tradycje współpracy środowisk naukowych organizując 3 konferencje oraz przygotowując dwie publikacje dotyczące obszaru pogranicza kłódzkiego. Ostatnią z tych konferencji - „Pogranicze polsko - czeskie - 70 lat doświadczeń” odbędzie się w dniach 26-27 marca 2015 roku w Kudowie Zdroju. Wystąpiliśmy o przedłużenie realizacji tego projektu do lipca 2015 roku, aby kontynuować politykę informacyjną w ramach powstałych oszczędności.

Szanowni Państwo, współpracownicy i przyjaciele. Kończąc wraz z realizacją dużych projektów moją pracę w Euroregionie Glacensis W swoim imieniu pragnę bardzo podziękować wszystkim Partnerom we współpracy, z którymi dane mi było przez ostatnie prawie 17 lat realizować transgraniczną współpracę. Dziesiątki projektów, w których z Wami uczestniczyłem, to mnóstwo pozytywnych doświadczeń i ogromna wiedza, jaką posiadam o pograniczu i o naszych czeskich Partnerach. Będę miał okazję wykorzystywać ją przy realizacji nowych wyzwań i nowych projektów, mam nadzieję, że również transgranicznych.

Radosław Pietuch
Sekretarz Euroregionu Glacensis

Prezydent Miloš Zeman odwiedził miasto siedziby Euroregionu Glacensis

Prezydent Republiki Czeskiej Miloš Zeman w dniach 18-20 lutego 2015 roku przebywał z oficjalną trzydniową wizytą w kraju kralowohradeckim. W ostatnim dniu wizyty odwiedził także ziemię rychnovską, gdzie gościł w największych zakładach w regionie - ŠKODA AUTO w Kvasinach. W Pałacu Kolowratskim spotkał się następnie z przedstawicielami władz miasta Rychnov nad Kněžnou, a wizytę zakończył spotkaniem z mieszkańcami w wypełnionej po brzegi sali Teatru im. Pelcla.

Przebieg wizyty można obejrzeć w reportażu TV Rychnov umieszczonym na stronach internetowych www.rychnov-city.cz

Wydawca Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladská - Euroregion Glacensis, Panská 1492, 516 01 Rychnov nad Kněžnou, Republika Czeska
we współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Polskich Euroregionu Glacensis, Łukasiewicza 4a/2, 57-300 Kłodzko, Polska

Zarejestrowane przez MK RCz E 16575

Redakcja dla czeskiej części: tel.: 00420 494 531 054, e-mail: info@euro-glacensis.cz, www.euro-glacensis.cz

Redakcja dla polskiej części: tel.: 0048 74 86 771 30, e-mail: biuro@eg.ng.pl, www.euroregion-glacensis.ng.pl

Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku: Miloš Kaválek. Druk: Integraf, s.r.o. Náchod

13. posiedzenie Euroregionalnego Komitetu Sterującego

W dniu 9 stycznia 2015 roku w Dworze Elizy w Długopolu Zdrój odbyło się 13. posiedzenie Euroregionalnego Komitetu Sterującego. Podczas posiedzenia rozpatrywano wnioski o przyznanie dofinansowania złożone w ramach 13. naboru, który trwał od dnia 3 do 31 października 2014 roku. Nabór był ogłoszony tylko po polskiej stronie Euroregionu Glacensis ze względu na powstałe oszczędności. Ponieważ czeska część Euroregionu nie podpisała jeszcze wszystkich umów o dofinansowanie na projekty rezerwowe, których lista została ustalona podczas 12. posiedzenia Euroregionalnego Komitetu Sterującego w maju 2014 roku, po stronie czeskiej nie było możliwości o aplikowanie przez wnioskodawców

o dodatkowe środki. W ramach 13. naboru zostało złożonych 16 wniosków o przyznanie dofinansowania z EFRR na łączną kwotę 147 361,36 EUR. Dofinansowanie przyznano 10 mikro-projektom na kwotę 87 462,56 EUR z EFRR oraz ustalono listę rezerwową, na której umieszczono 6 projektów na kwotę 58 075,55 EUR dofinansowania z EFRR. Umowy na projekty rezerwowe będą sukcesywnie podpisywane w ramach pojawiających się oszczędności. Ze względu na obecność przedstawicieli czeskiego i polskiego Ministerstwa oraz Kontrolerów omawiano również aktualny stan POWT EWT 2007-2013 i nowy Program na lata 2014- 2020.

Okrągły kalendarz Euroregionu Glacensis na 2015 rok

Stowarzyszenie Euroregion Glacensis również w 2015 roku kontynuuje tradycję wydawania okrągłego kalendarza. Tegoroczny wydano w związku ze zbliżającym się zakończeniem Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej 2007-2013. Jego tematem są „Mikroprojekty Euroregionu Glacensis”. Do kalendarza wybrano łącznie 24 projekty o różnej tematyce, realizowane w Polsce i w Czechach. W górnej części kalendarza są umieszczone piękne zdjęcia atrakcji przyrodniczych z obszaru euroregionu, natomiast w dolnej części w logo euroregionu wkomponowane są zdjęcia z realizacji projektów. Kalendarz wydano w ramach projektu pn. „Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Glacensis”.

Informacja dla kolekcjonerów naszego euroregionalnego kalendarza: kilka ostatnich egzemplarzy dostępnych jest jeszcze w sekretariacie euroregionu.

Wywiad z Małgorzatą Chętko

- Departament Współpracy Terytorialnej, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Rzeczypospolitej Polskiej

Co Pani ogólnie sądzi o efektach współpracy transgranicznej? Czy ma to znaczenie, ponieważ są to programy, które są relatywnie peryferyjne i nie mają takiej wartości jak te regionalne. Jak widzi Pani przyszłość współpracy transgranicznej?

Jeżeli chodzi o Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP to można powtórzyć za Komisją Europejską, że to jeden z największych i najlepiej ocenianych programów współpracy terytorialnej w Europie. Oczywiście wartość dostępnych środków jest znacznie mniejsza niż w programach celu 1. i 2. Polityki Spójności UE. Naprawdę możemy ocenić, że osiągnęte efekty są dobre i dziś na konferencji o tych efektach również rozmawiano. Można mieć nadzieję, że nowy program będzie jak najszybciej zatwierdzony i że będzie można realizować kolejne projekty, które będą przyczyniały się do dalszego rozwoju polsko-czeskiej współpracy transgranicznej. I że będzie ona przebiegać tak dobrze, jak do tej pory.

Co Pani sądzi ogólnie o roli euroregionów?

Oczywiście działania euroregionów w ramach FM są bardzo ważne i znaczące pod kątem realizacji programu współpracy transgranicznej. Myślimy, że jest to widoczne także w obecnym okresie, w którym aż 20% środków programu przeznaczono na realizację funduszu mikroprojektów. W nowym programie 2014-2020 będzie to 15% a może nawet 20%, a więc naprawdę doceniamy znaczenie euroregionów.

Co Pani sądzi o roli i działalności Euroregionu Glacensis? Jak Państwo postrzegają i śledzą pracę Euroregionu Glacensis?

Z punktu widzenia Koordynatora Krajowego oczywiście śledzimy działania polskich części euroregionów i w pewien sposób je oceniamy. Euroregion Glacensis uważany jest za jeden z najlepiej funkcjonujących. Mamy nadzieję, że tak będzie także w dalszym ciągu, że będą z powodzeniem pełniły rolę zarządzających funduszem mikroprojektów.

Chcielibyśmy Panią zapytać ogólnie, jako pracownika Departamentu Współpracy Terytorialnej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju Rzeczypospolitej Polskiej, czy miasta i gminy mogą faktycznie w przyszłym okresie spodziewać się łatwiejszego korzystania ze środków? Jeżeli tak, to w jakich aspektach?

Oczywiście staramy się na bieżąco rozwiązywać ewentualne problemy z korzystaniem ze środków programu, wspólnie z Instytucją

Zarządzającą, jak i z pozostałymi partnerami. Obecnie jest niemal pewne, że nie uda się rozwiązać problemu, który był dużym utrudnieniem w obecnym okresie programowania, polegającego na braku zaliczek. Na przeszkodzie stoją kwestie proceduralne po stronie czeskiej. A więc w tym zakresie w nowym programie znaczących zmian nie będzie. Możliwe jednak, że zostaną wprowadzone kwoty ryczałtowe do rozliczania projektów co poprawi efektywności kontroli, a tym samym refundacja szybciej trafić będzie do beneficjenta.

Mówi się o ujednoliceniu systemu informatycznego, ujednoliceniu miejsc kontaktowych. Te informacje są bardzo niepełne. Wiadomo, że zmniejszy się także liczba programów operacyjnych. Czy wnioskodawcy mogą spodziewać się tych wyeksponowanych ułatwionych procedur wykorzystywania środków oraz uproszczenia obowiązków administracyjnych w programach pomocowych?

Co do systemu informatycznego, to jest to sprawa, którą zajmuję się strona czeska. My jako Koordynator Krajowy otrzymujemy informacje od Instytucji Zarządzającej. Oczywiście wierzymy, że program ten będzie w maksymalnym stopniu przejrzysty, zarówno dla wnioskodawców, jak i instytucji zajmujących się zarządzaniem i kontrolą. Odnosnie punktów kontaktowych i ewentualnie kontroli staramy się zunifikować wszystkie standardy i procedury oraz zapewnić ich lepsze i bardziej efektywne funkcjonowanie, w przypadku punktów kontaktowych pragniemy wzmocnić ich rolę. Chodzi o działania na rzecz wnioskodawców, aby w regionach przygotowywane były wnioski naprawdę dobrej jakości, aby właśnie te punkty były wsparciem dla potencjalnych wnioskodawców.

Problem stanowi nieco niejednorodność organów kontroli, jeden organ stwierdza, że coś jest w porządku a następnie kolejny organ kontroli stwierdza, że to nie jest prawidłowe. Czy naprawdę łatwiej będzie dla wnioskodawców, tak jak wszędzie o tym się mówi a jeżeli tak, czy może Pani wymienić konkretne elementy?

Wciąż staramy się szkolić także kontrolerów, aby te same procedury, stosowano w ten sam sposób we wszystkich urzędach w poszczególnych regionach, gdzie są kontrolerzy. Mamy nadzieję, że wszystkie działania i prace przyczynią się do tego, aby dla wnioskodawców wszystko było bardziej przyjazne.

Sekretariat euroregionu

Multimedialnie na pograniczu

Po raz kolejny Wałbrzyski Ośrodek Kultury i Adalbertinum z Hradca Králové realizują wspólny projekt pn. „Multimedialna kultura: Wałbrzych i Hradec Králové”. Obie instytucje otrzymały dofinansowanie z Unii Europejskiej za pośrednictwem Euroregionu Glacensis.

Organizujemy plenery fotograficzne, cykl wystaw oraz wernisaże, w niespotykanej dotąd w Wałbrzychu formie multimedialnej. Podczas pierwszego wernisażu za pomocą komunikatora i kamery połączyliśmy się z partnerem czeskim, który w tym samym czasie otwierał swoją wystawę. Jednocześnie byliśmy w Wałbrzychu i Hradcu Králové. Na kolejnym wernisażu, w marcu, spotkamy się w Wałbrzychu, by podsumować naszą dotychczasową współpracę – mówi Jarosław Buzarewicz, dyrektor Wałbrzyskiego Ośrodka Kultury.

WOK dwukrotnie już gościł czeskich fotografów. Nasi sąsiedzi nie kryli zachwyty zwiedzając i uwieczniając, m.in.: Zamek Książ, Palmiarnię, Starą Kopalnię, Śródmieście i Szczawno-Zdrój. Zaledwie kilkadziesiąt kilometrów od granicy także jest wiele miejsc, które z kolei odkryli polscy fotografowie: Muzeum Třeběchovice z przepięknymi ruchomymi szopkami, Nové Město nad Metují, Góry Orlickie, czy Masaryková chatě.

Projekt pn. „Multimedialna kultura: Wałbrzych i Hradec Králové” potrwa do marca 2015 roku. Obie instytucje wydadzą na niego około 33 tys. euro, z czego WOK blisko 17 tys. euro. Pieniądze przekaże Unia Europejska, za pośrednictwem Euroregionu Glacensis. W przyszłości w niespotykanej dotąd w Wałbrzychu formie multimedialnej WOK zamierza prezentować prace twórców wielu dziedzin artystycznych, zarówno miejscowych, jak i z Czech. Taka galeria stwarza nieograniczone możliwości.

Instytucje kultury – WOK i Adalbertinum zorganizowały już wiele wydarzeń kulturalnych, między innymi: warsztaty średniowieczne, polsko-czeskie prezentacje muzyczne i taneczne, festiwal jazzowy, przegląd filmów.

70. rocznica śmierci pisarza Karla Poláčka

W styczniu 1945 roku zmarł w Gliwicach wybitny czeski pisarz i dziennikarz Karel Poláček (1892-1945), pochodzący z Rychnova nad Kněžnou. Na zaproszenie Kraju Královohradeckiego i przy wsparciu organizacyjnym dr. Josefa Kráma z Rychnova nad Kněžnou przewodniczący czeskiej części Euroregionu Glacensis pan Petr Hudousek odwiedził miejsce pamięci na cmentarzu w Gliwicach, gdzie złożone są szczątki więźniów-ofiar marszu śmierci ze stycznia 1945 z obozów Gliwice I-IV. Były to obozy pracy lub oddziały obozów koncentracyjnych, dokąd w październiku 1944 roku został przeniesiony z Oświęcimia także Karel Poláček. Delegację gościł w Gliwicach przedstawiciel lokalnego muzeum. Wspólnie udali się nie tylko do miejsca pamięci, ale także na miejsce, w którym znajdował się obóz Gliwice II, gdzie miał być osadzony pisarz, który tam 21 stycznia 1945 roku zmarł. Jednym z punktów wizyty było także zwiedzanie radio-

stacji, gdzie 31 sierpnia 1939 roku miała miejsce tzw. prowokacja gliwicka. Wówczas to funkcjonariusze SS przebrani w polskie mundury napadli na obsługę radiostacji i ogłosili przez radio komunikat o naruszeniu granicy przez oddziały polskie i przejęciu radiostacji. Po tym komunikacie miał nastąpić atak na Polskę jako odwet za ten napad, dzięki czemu zachodni sojusznicy nie uważaliby Niemiec za agresora. Prowokacja wówczas się nie udała, ale ataku na Polskę i rozpoczęcia drugiej wojny światowej nic nie mogło już zatrzymać. Obecnie ten pochodzący z 1935 roku nadajnik, liczący 111 metrów wysokości, jest największą drewnianą wieżą na świecie. W pomieszczeniach dawnej stacji retranslacyjnej mieści się dziś miejsce upamiętniające ten incydent. Na zakończenie wizyty odbyło się jeszcze krótkie spotkanie z rzecznikiem prezydenta Gliwic.

Przygotowanie Funduszu Mikroprojektów na okres 2014 - 2020

Po doprecyzowaniu wymogów przez Komisję Europejską i ministerstwa rozwoju regionalnego można było aktywnie rozpocząć przygotowanie Funduszu Mikroprojektów na nowy okres 2014-2020. W tym czasie Euroregion Glacensis będzie miał do dyspozycji na mikroprojekty alokację w wysokości 5.000.000 EUR po stronie polskiej oraz 5.134.117 EUR po stronie czeskiej.

Fundusz Mikroprojektów obejmuje dwie zatwierdzone osie programu, a dokładnie oś priorytetową 2: „Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia” oraz oś priorytetową 4: „Współpraca instytucji i społeczności”. Pierwsza wymieniona oś priorytetowa będzie przeznaczona dla mikroprojektów dotyczących turystyki i rozwoju infrastruktury (wiaty, ścieżki edukacyjne itp.) z możliwością dofinansowania do 30.000 EUR, druga oś będzie wykorzystywana na działania miękkie typu people-to-people (spotkania, konferencje itp.) z maksymalną wartością dofinansowania na poziomie 20.000 EUR. Szczegółowy wykaz poszczególnych działań w ramach danej osi priorytetowej będzie jeszcze precyzowany.

W każdym razie już wiadomo, że w nowym okresie programowania wspierani będą także ci wnioskodawcy, którzy nie otrzymali dofinansowania z Funduszu Mikroprojektów w latach 2007-2013. Aby ich zachęcić do składania wniosków, zatwierdzono pewną punktową preferencję w ramach oceny ich wniosków projektowych. Wierzmy więc, że z możliwości

pozyskania środków finansowych z UE skorzystają nie tylko doświadczeni wnioskodawcy, ale także ci, którzy do tej pory nie mieli dofinansowania z FMP, i dzięki temu wykorzystamy szansę spożytkowania w naszym euroregionie alokowanych środków finansowych.

Wspieranie nowych wnioskodawców/nowych partnerstw nie jest jedyną nowinką w programie. W mikroprojektach wprowadzamy także zasadę tzw. partnera wiodącego. Polega ona na możliwości złożenia jednego wniosku projektowego za polską i czeską stronę. Podobnie jak w dużych indywidualnych projektach inwestycyjnych teraz zasada ta znajdzie zastosowanie także na poziomie mikroprojektów.

Termin rozpoczęcia FMP 2014-2020 planowany jest na koniec 2015 lub na początku 2016 roku, pierwszy nabór projektów mógłby się więc odbyć już na początku 2016 roku.

W celu lepszego przekazywania informacji na naszych stronach internetowych www.euro-glacensis.cz zostanie stworzona nowa sekcja, gdzie na bieżąco będą aktualizowane dostępne informacje.

**PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014–2020**

Sekretariat euroregionu

Rozpoczynają się szkolenia dotyczące nowego programu współpracy transgranicznej Czechy-Polska 2014-2020

INTERREG V-A Republika Czeska-Polska

Szanowni Wnioskodawcy, tak brzmi nowa nazwa programu współpracy transgranicznej Republika Czeska-Polska na okres 2014-2020. Długo oczekiwane informacje o programie już się zbliżają do Państwa. Euroregion Glacensis we współpracy z RDA rozpoczyna serię seminariów, podczas których zostaną przedstawione pierwsze konkretne informacje o nowych możliwościach dofinansowania. Program, podobnie jak wszystkie pozostałe, ma znaczne opóźnienie. Realizacja pierwszych projektów rozpocznie się najprawdopodobniej dopiero w połowie 2016 roku, czyli 2,5 roku po rozpoczęciu okresu 2014-2020. Regional Development Agency (RDA) w ramach własnego projektu pn. „Podniesienie zdolności absorpcji w okresie planowania 2014-2020” przygotowała sześć jednodniowych seminariów szkoleniowych, które są skierowane w pierwszej kolejności do burmistrzów i przedstawicieli organizacji non-profit planujących nowe projekty do programu współpracy transgranicznej. Zainteresowani otrzymają informacje o nowych warunkach programu, zostaną również przeszkoleni w zakresie procedur przygotowania projektu, wyboru właściwego partnera projektu, sposobu opracowania pomysłu na projekt itd. Na szkoleniu będzie się można dowiedzieć, co oznacza pojęcie efektu transgranicznego i czy planowane przedsięwzięcie ma odpowiedni wpływ transgraniczny. Liczba uczestników jednego szkolenia ograniczona jest do ok. 20 osób!!!

Następnie będzie zorganizowane dwudniowe końcowe spotkanie głównych aktorów i zainteresowanych współpracą z Polską. W pierwszym dniu odbędzie się końcowa ocena projektu, zostanie zorganizowana tzw. giełda partnerów/inicjatyw, więc uczestnicy będą mieli możliwość pozyskania partnera projektu do realizacji nowej inicjatywy projektowej, poznają także aktualne informacje dotyczące okresu 2014-2020. Drugiego dnia zaplanowano dla uczestników wycieczkę po zrealizowanych projektach współpracy transgranicznej z minionego okresu, aby pokazać, w jaki sposób rozwijano inicjatywę projektową aż do etapu pomyślnej realizacji.

Dla kogo projekt jest przeznaczony?

Działania projektu skierowane są do:

- burmistrzów i przedstawicieli gmin i miast z terenu Euroregionu Glacensis
- przedstawicieli innych organizacji non-profit z obszaru Euroregionu Glacensis
- zainteresowanych zajmujących się polsko-czeską współpracą transgraniczną

Dlaczego realizujemy taki typ szkoleń?

Obszar Euroregionu Glacensis ma ogromny potencjał przyrodniczy i historyczny dla współpracy transgranicznej. Chcemy, aby obszar naszego euroregionu był konkurencyjny wobec dużych aglomeracji kraju morawsko-śląskiego i sąsiednich polskich terenów,

gdzie współpraca z Polską jest bardziej tradycyjna i naturalna. Seminaria są czymś więcej aniżeli standardowe szkolenia w ramach programu, które bez wątpienia będą organizowane przez instytucje wdrażające, takie jak WST, regiony i euroregiony. Chcemy bardziej przybliżyć specyfikę współpracy z polskimi podmiotami, podkreślić zasadnicze różnice, które mogą się pojawić podczas przygotowywania przedsięwzięć projektowych, chcemy także na praktycznych przykładach pokazać ocenę wpływu transgranicznego i efektu podejmowanych działań. Po przejściu tego procesu wnioskodawca będzie mógł lepiej ocenić, czy planowany wspólny wniosek o dofinansowanie jest przygotowany tak, aby wpisywał się w warunki programu.

Miejsca i terminy realizacji szkoleń:

- 14 kwietnia - Suchý Vrch, Kramářova chata
- 21 kwietnia - Kostecká Lhota, Hostinec u Hubálků
- 5 maja - Vrchlabí, Krkonošské centrum environmentální výchovy - KRTEK
- 7 maja - Meziměstí, Centrum Walzel
- 18 maja - Golfové centrum, Kunětická hora
- 19 maja - Velké Losiny, Hotel Diana

Informacje o projekcie:

www.rda-rk.cz/projekty-rda.html

Na podanych stronach internetowych można znaleźć zgłoszenia na szkolenia i aktualne informacje.

Osoba do kontaktu:

Ing. Martina Doskočilová
martina.doskocilova@rda-rk.cz
tel.: +420 494 530 453

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRAŻAMY GRANICE

Niniejszy projekt jest współfinansowany ze środków EFRR za pośrednictwem Euroregionu Glacensis.

Euroregion Glacensis zakończył dwa ważne kilkuletnie projekty

Pod koniec 2014 roku Euroregion Glacensis zakończył realizację dwóch ważnych kilkuletnich projektów, w których uczestniczyło stowarzyszenie. Są to projekty pn. „EUREGIO PL - CZ” oraz „Strategia zintegrowanej współpracy czesko-polskiego pogranicza”.

W dniu 6 grudnia 2014 roku w Sali Kolumnowej Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie odbyło się ostatnie działanie projektu **EUREGIO PL - CZ** – konferencja pod nazwą „Polsko-czeska współpraca transgraniczna na przykładzie współdziałania euroregionów i projektu EUREGIO PL - CZ”. Uczestniczyli w niej i uświetnili ją swoimi wystąpieniami posłanki i posłowie polskiego parlamentu, a wśród nich między innymi posłanka Monika Wielichowska, przewodnicząca polsko-czeskiej grupy parlamentarnej, oraz jej wiceprzewodnicząca posłanka Aleksandra Trybuś-Cieślars. Wśród obecnych gości byli także przedstawiciele euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza i innych organizacji zajmujących się sprawami współpracy transgranicznej. Głównym tematem konferencji było określenie zadań i znaczenia euroregionów. Pani Daria Kardaczyńska, dyrektor sekretariatu polskiej części

Euroregionu Silesia, przedstawiła projekt pn. EUREGIO PL - CZ jako szczególną formę współpracy euroregionów na polsko-czeskim pograniczu. Przedstawiciel firmy PROCES zaprezentował ostateczną wersję opracowanej „Analizy problemów systemowych współpracy transgranicznej na polsko-czeskiej granicy”. To główne działanie miał w swojej gestii Euroregion Glacensis. Wzajemną wymianę dobrych praktyk w działaniu organizacji wspomagających współpracę transgraniczną w Europie Zachodniej przedstawił pan Bogdan Kasperek, sekretarz polskiej strony Euroregionu Śląsk Cieszyński. Przedstawiciele polsko-czeskiej grupy parlamentarnej obiecali otwartość podczas negocjowania różnych form kooperacji z euroregionami w kwestiach współpracy transgranicznej. W ramach dyskusji podkreślono również, że misja euroregionów jest wciąż aktualna i niezbędna do rozwoju polsko-czeskiego pogranicza. Konferencja była jednym z ostatnich działań realizowanych przez partnerów projektu EUREGIO PL - CZ, trwającego trzy lata i zakończonego w grudniu 2014 roku. Partnerem wiodącym projektu było Stowarzyszenie Gmin Dorzecza Górnej Odry, polska część Euroregionu Silesia.

Podstawowe informacje na temat projektu pn. EUREGIO PL - CZ. Ten wyjątkowy w historii polsko-czeskich euroregionów wspólny projekt realizowany był przez 11 partnerów – stowarzyszeń reprezentujących narodowe części sześciu euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza, czyli Euroregionu Beskidy, Glacensis, Nysa, Pradziad, Silesia i Śląsk Cieszyński. Realizację projektu rozpoczęto w 2012 roku. W trakcie trzech minionych lat udało się zorganizować łącznie sześć trzydniowych spotkań na terenie każdego euroregionu, a podczas nich uczestnicy zapoznali się ze specyfiką danego regionu. Zorganizowano cztery konferencje, wydano publikację oraz przeprowadzono zagraniczne misje edukacyjne. Kluczowym działaniem, za które odpowiadał Euroregion Glacensis, było opracowanie „Analizy problemów systemowych współpracy transgranicznej na polsko-czeskiej granicy”. Podstawowym celem projektu było wzajemne poznanie specyfiki

poszczególnych zaangażowanych euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza oraz wykorzystanie wiedzy i doświadczeń bardziej rozwiniętych euroregionów funkcjonujących na pograniczach w innych częściach Europy. Merytoryczna wymiana doświadczeń wraz z przykładami dobrej praktyki, nawiązanie i poszerzenie sieci kontaktów i wzajemnej współpracy stanowią podstawę dobrego współdziałania w realizacji programów współpracy transgranicznej w nowym okresie programowania 2014-2020.

W dniu 18 listopada 2014 roku w Hradcu Králové w ramach Adalbertinum odbyła się konferencja podsumowująca projekt pn. „Strategia zintegrowanej współpracy polsko-czeskiego pogranicza”. W programie konferencji była prezentacja rezultatów działań projektowych, przede wszystkim głównego dokumentu o nazwie „Strategia zintegrowanej współpracy polsko-czeskiego pogranicza”. Podpisano tam także umowę o współpracy, określającą dalszą kooperację partnerów po zakończeniu wspólnego projektu. Planowane jest stworzenie w przyszłości wspólnego międzynarodowego zespołu wdrażającego i finansowanie jego działalności. Ma on koordynować wdrażanie strategii i czuwać nad planem działań, a jednocześnie zapewniać wsparcie dla działań podejmowanych za pośrednictwem wspólnego EUWT NOVUM. EUWT będzie zarejestrowane w Polsce i będzie podlegało polskiemu prawu. EUWT będzie miało osobowość prawną, własną strukturę organizacyjną oraz własny budżet zasilany ze składek członkowskich. Sekretariat EUWT będzie miał siedzibę w Jeleniej Górze. W konferencji podsumowującej uczestniczyli przedstawiciele wszystkich partnerów projektu oraz zaproszeni goście, a wśród nich przedstawiciele właściwych ministerstw odpowiedzialnych za rozwój regionalny i współpracę zagraniczną. Wyjątkowym gościem była pani Grażyna Bernatowicz – ambasador Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Czeskiej.

Podstawowe informacje na temat projektu pn. Strategia zintegrowanej współpracy czesko-polskiego pogranicza.

Projekt był realizowany przez dziewięciu partnerów – Kraj Kralowohradecki w charakterze partnera wiodącego, Kraj Liberecki, Kraj Olomuniecki i Kraj Pardubicki, czeskie części euroregionów Nysa i Glacensis. Po stronie polskiej partnerem było Województwo Dolnośląskie oraz polskie części euroregionów Nysa i Glacensis. Realizację projektu rozpoczęto w styczniu 2012 roku i zakończono w grudniu 2014 roku. Głównym działaniem było opracowanie dokumentu pn. „Strategia zintegrowanej współpracy czesko-polskiego pogranicza”. Strategia i jej plan działań stanowią podstawowy dokument służący działalności nowo tworzonego EUWT NOVUM, będącego nową instytucją zajmującą się współpracą transgraniczną. W strategii zdefiniowano dziedziny, których realizacja najlepiej wpisuje się w instytucjonalno-organizacyjne ramy charakterystyczne dla EUWT. Są to: 1. Turystyka i rekreacja, 2. Infrastruktura i środowisko, 3. Konkurencyjność oraz 4. Usługi publiczne i partnerstwo. Plan działań strategii zawiera zespół konkretnych przedsięwzięć i projektów, które mogą przyczynić się do realizacji celów strategii. Euroregion Glacensis jest jednym z założycieli EUWT NOVUM.

Nowy nabytek do utrzymywania tras biegowych w Górach Orlickich

Gmina Deštné v Orlických horách w ramach projektu pn. „Kvalitní úprava běžeckých tras na česko-polské hranici” (Profesjonalne utrzymywanie tras narciarstwa biegowego na pograniczu czesko-polskim), o numerze rejestracyjnym CZ.3.22/2.2.0/14.04220, zakupiła nowy pojazd gąsienicowy, czyli ratrak PistenBully 100, który ma być wykorzystywany do utrzymania tras biegowych. Koszty zakupu ratraka będą dofinansowane z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2007-2013. Ratrak dostarczyła firma TopKarMoto s.r.o. dnia 9 grudnia 2014 roku i już następnego dnia wyjechał on w swoją pierwszą trasę na Studený vrch, gdzie uroczystie przygotował swój pierwszy ślad i został uwieczniony na zdjęciach, które wykorzystano w mapie pn. „Utrzymywane trasy biegowe w Górach Orlickich”. Mapa jest bezpłatnie dostępna w informacjach turystycznych na terenie Gór Orlickich.

Na prawdziwe ratrakowanie nowy ratrak musiał jednak poczekać do nowego roku, wtedy dopiero wystarczająca ilość śniegu umożliwiła przygotowywanie tras narciarstwa biegowego. Obecnie ratrakuje 25 km tras dwa razy w tygodniu, jeżeli sprzyjają temu warunki śniegowe. Dzięki urządzeniu GPS, umieszczonemu w ratraku, zainteresowani biegacze mogą na stronach www.destne.info/bezecketratrate zobaczyć, które trasy w Górach Orlickich są przygotowane. Podobne urządzenie wykorzystywane jest także w miejscowościach Orlické Záhory oraz Říčany v Orlických horách. Zamieszczane informacje dotyczą nie tylko szlaków w okolicy miejscowości Deštné v Orlických horách, ale w całych Górach Orlickich.

Kolejnym działaniem podjętym w ramach projektu była organizacja Międzynarodowych Zawodów w Biegach Narciarskich stylem klasycznym, które odbyły się 10 stycznia 2015 roku w Deštné v Orlických horách i były przygotowane we współpracy z organizacją sportową Ski Skuhrov. Wbrew pogodzie, która przyniosła wzrost temperatury

do sześciu stopni powyżej zera i obfite opady deszczu tuż przed startem, zawody się odbyły i uczestnicy potraktowali je jako nietradycyjne (i pełne frajdy) zawody. Atmosfera była rzeczywiście wesoła. Na trasę wyruszyli zarówno najmłodsi zawodnicy, którzy byli w centrum zainteresowania, jak i doświadczeni biegacze oraz ci, którzy biegówki mieli na nogach pierwszy raz w życiu. Gdy po zawodach wszyscy już odpoczęli przy czeskiej kartoflance i herbacie, rozpoczął się uroczysty chrzest nowego ratraka, podczas którego nadano mu imię „Alenka”. Zgromadzonym zaprezentowano także, jak się pracuje z ratrakiem, jak wyrównuje nawierzchnię, posługuje lemieszem i tworzy ślad narciarski. W ramach projektu odbyły się jeszcze jedno zawody biegowe, zorganizowane w sobotę 21 lutego 2015 roku w Kletnie koło Stronia Śląskiego.

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

Miasto Svoboda nad Úpou przygotowuje nowe materiały promocyjne

Miasto Svoboda nad Úpou po przystąpieniu w 2012 roku do Euroregionu Glacensis zacieśnia obecnie swoją współpracę partnerską z gminą Kamienna Góra i publikuje nowe materiały promocyjne, których do tej pory brakowało obu miastom partnerskim.

Nowe materiały poświęcone są wędrówce krajoznawczej po terenach Svobody nad Úpou. Przygotowana zostanie

mapa przydatna podczas wędrówek krajoznawczych, zawierająca propozycje regionalnych wycieczek i spacerów po okolicy. Mapa będzie wydana w wersji czesko-polskiej. Uzupełnieniem mapy będzie folder

przedstawiający szczegółowe informacje na temat wybranych miejsc i wskazanych na mapie atrakcji. Opis danego miejsca będzie dostosowany do jego charakteru - przykładowo miejsce pielgrzymkowe: kościół św. Józefa (historia), forma przyrodnicza: skała filitowa (geologia), rozrywka i edukacja: ośrodek Krakonošova Muchomůrka. Dodatkowo materiały będą zawierały informacje dotyczące historii i współczesnego życia w miastach partnerskich. Folder, podobnie jak mapa, zostanie wydany w wersji polsko-czeskiej.

Partnerzy już współpracują nad nowymi materiałami. W czerwcu 2015 roku wymienią się materiałami i będą je dystrybuować w regionalnych informacjach turystycznych oraz w innych wyznaczonych punktach. Materiały promo-

cyjne są adresowane do lokalnych mieszkańców, ale przede wszystkim do turystów odwiedzających miasta partnerskie.

Stworzenie nowych produktów turystycznych o charakterze transgranicznym ma na celu ożywienie obszaru poprzez zwiększenie liczby turystów, podniesienie świadomości mieszkańców nt. lokalnych atrakcji oraz zagranicznego miasta partnerskiego.

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRAČAMY GRANICE

Staré Město pod Sněžníkem – centrum czesko-polskiej współpracy przygranicznej

Staré Město leży u podnóża trzeciej co do wysokości góry Republiki Czeskiej - Králický Sněžník (pol. Śnieżnik, 1424 m n.p.m.), w północnym cyplu kraju ołomunieckiego, 12 kilometrów od przejścia granicznego na Przełęczy Płoszczyna, łączącej Czechy z Polską, oraz 25 kilometrów od polskiego miasta partnerskiego, Stronia Śląskiego.

Możliwa wspólna dominanta, Śnieżnik, bliskość granicy, podobieństwo języków, jak również atrakcje turystyczne zainicjowały współpracę obu miast, podejmowaną na różnych płaszczyznach już od wielu lat. Dotyczy ona nie tylko inicjatyw rekreacyjno-sportowo-edukacyjnych, ale również współpracy samorządów i administracji państwowej.

Pod koniec 2014 roku zakończono realizację dwuletniego projektu pn. „Rozwój działań edukacyjno-sportowych pod Śnieżnikiem”. W jego ramach odbyło się wiele wspólnych działań, m.in. rozgrywki sportowe, Dzień Dziecka, Jarmark

Rzemiosł i Kultury, Teatr bez Granic, Strońska Gwiazda, jak również wspólne kursy tańca, kursy karate i zajęcia gimnastyczne. W projekcie uczestniczyli mieszkańcy ze wszystkich grup wiekowych: od przedszkolaków po dorosłych sportowców.

W ramach projektu wydano również czesko-polskie kalendarze kulturalne oraz wykonano przedmioty promocyjne dla uczestników działań. Ponadto zakupiono nagłośnienie, oświetlenie i kurtynę do sali Domu Kultury w miejscowości Staré Město, kostiumy teatralne i taneczne. Polski partner odnowił podłogę w hali sportowej w Stroniu Śląskim oraz zakupił sprzęt sportowy.

W trakcie wspólnych działań zawiązywały się nowe partnerstwa i przyjaźnie, uczestnicy mieli możliwość poznania upodobań kulinarnych oraz tradycji polskiego partnera, poznania jego historii i sytuacji obecnej, innymi słowy mieli możliwość uczenia się siebie nawzajem.

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRAČAMY GRANICE

Nowe mapy rowerowe Pogranicza Kłodzkiego i Pogórza Orlickiego

W nadchodzącym sezonie rowerowym miłośnicy jazdy na dwóch kółkach z pewnością docenią nową mapę rowerową Pogranicza Kłodzkiego i Pogórza Orlickiego z dziesięcioma propozycjami wycieczek, spośród których dziewięć ma swój

początek i koniec w Novym Měście nad Metují. Mapę wydał Dobrowolny Związek Gmin Regionu Novoměstsko w ramach projektu pn. „Promocja turystyki rowerowej na terenie Dobrowolnego Związku Gmin Regionu Novoměstsko”, nr rej. CZ.3.22/3.3.00/13.03755, dofinansowanego ze środków EFRR za pośrednictwem Euroregionu Glacensis.

Mapa jest wydrukowana w takim rozmiarze, aby mieściła się w kieszeni, a więc będzie dobrym pomocnikiem podczas rowerowych wędrówek. Na jednej stronie znajduje się mapa obszaru z zaznaczonymi szlakami rowerowymi, a na drugiej informacje dotyczące gmin należących do Dobrowolnego Związku Gmin Regionu Novoměstsko oraz opis poszczególnych tras. Są one w większości zaproponowane jako trasy okólne, a więc wracamy do miejsca, z którego wyjeżdżamy. Każda trasa ma swój temat przewodni, np. „Do Ratibořic za Babunią” lub „Śladami wojny 1866”. Różny jest stopień trudności tras, a ich długość wynosi od 36 do 68 km. Wśród informacji zamieszczonych na mapie można znaleźć ciekawostki związane z poszczególnymi trasami, a także schemat wysokościowy, który daje wyobrażenie o trudności szlaku.

Mapę wydano w języku czeskim, polskim, angielskim i niemieckim. Dostać ją można bezpłatnie w gminach członkowskich Dobrowolnego Związku Gmin Regionu Novoměstsko oraz w ich informacjach turystycznych.

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

Niniejszy projekt jest współfinansowany ze środków EFRR za pośrednictwem Euroregionu Glacensis.

Zwyczaje i tradycje ludowe

Szanowni Czytelnicy,

powoli zbliża się koniec naszego minicyklu ukazującego tradycje tutejszego regionu, a więc jako uzupełnienie przedstawiamy zwyczaje i tradycje, o których nie pisano na łamach biuletynu w minionych dwóch latach.

Święto Trzech Króli

Dziś wszyscy już znają zbiórkę Trzech Króli, czyli organizowaną w Czechach co roku przez Czeski Caritas (Charita České republiky) akcję charytatywną, z której dochody przeznaczone są w większości na rzecz osób niepełnosprawnych. Ale już w średniowieczu w dzień

święta Objawienia Pańskiego chłopcy chodzili z gwiazdą i śpiewali pieśni religijne o tematyce bożonarodzeniowej. Z kołędnikami przebranymi za Trzech Króli związana jest także tradycja błogosławienia domostw. Poświęconą kredą zapisuje się na drzwiach litery C + M + B + dany rok (na naszych terenach K + M + B +). Nie są to jednak początkowe litery imion Trzech Króli, Kacpra, Melchiora i Baltazara, jak się powszechnie uważa, ale skrót łacińskiego **Christus mansionem benedicat** (*Niech Chrystus błogosławi temu domowi*). Trzy krzyże symbolizują zaś Najświętszą Tróję, czyli Ojca, Syna i Ducha Świętego. Nie są to więc znaki „plus” pomiędzy inicjałami. Święto Trzech Króli uważane jest za dzień, który w danym roku kończy okres świąteczny, a więc należy uprzątnąć wtedy choinkę.

Święto Matki Boskiej Gromniczej, w Czechach nazywane Gromnice (Hromnice), jest ludowym określeniem obchodzonego drugiego lutego chrześcijańskiego święta Ofiarowania Pańskiego.

W tradycji ludowej dzień ten stał się ważnym świętem nawiązującym do nadchodzącej wiosny. W tym dniu tradycyjnie uprzątno szopkę. Święto było związane także z ochroną przed ogniem, burzą i piorunami – gromami, jak wskazuje jego nazwa. W tym dniu między innymi święcono świece, tzw. gromnice, które później w czasie burzy należało postawić w oknie, aby chroniły dom i obejście przed piorunem. W języku czeskim istnieje około czterdziestu przysłów związanych z tym świętem, spośród których najbardziej znane jest „Na Hromnice o hodinu více” (Na Gromnicę o godzinę więcej). Ale przytoczmy jeszcze kilka:

Na Gromnicę pół paszy i pół kromki.

*Na Gromnicę skowronek zaśpiewać będzie chciał,
choćby zamarznąć miał.*

Na Gromnicę droższy pasterzowi wilk niż słońce.

Gdy na Gromnicę jasna noc, mrozów będzie jeszcze moc.

Gdy Matka Boska Gromniczna czysta – będzie latem urodzaj.

Gdy na Gromnicę śnieżycę, zima już nie potrwa długo.

Gdy przejdzie Gromnica – skończą się kuligi.

Na Gromnicę jasny dzień, jeszcze kozuch przyda się.

Gdy na Gromnicę ciepło – niedźwiedź stawia budę rychło.

Gdy na Gromnicę mróz – niedźwiedź budę burzy, jeno trzeszczy.

Także w Polsce można spotkać podobne przysłowia:

Powiadają że Gromnica, już ci zimy połowica,

ale bywać nie nowina, że dopiero ją zaczyna.

Na Gromnicę masz zimy połowicę.

Na Gromnicę lataj bracie rękawicę.

Gdy na Gromnicę roztaje, rzadkie będą urodzaje.

Gdy na Gromnicę z dachu ciecie, zima się jeszcze przewlecze.

Gdy słońce świeci jasno na Gromnicę,

to przyjdą większe mrozy i śnieżycę.

Gdy w Gromniczną jest ładnie, dużo śniegu jeszcze spadnie.

Kiedy w Gromniczną gęś chodzi po wodzie,

to będzie na Wielkanoc chodzić po lodzie.

Mięsopust

Trzydniowe święto poprzedzające Środę Popielcową, która rozpoczyna czterdziestodniowy Wielki Post kończący się w Wielkanoc. Święto to jest ruchome, podobnie jak Wielkanoc (może wystąpić od 1 lutego do 7 marca). Przygotowania do mięsopustu poprzedza tzw. tłusty czwartek. Tłusty – ponieważ przed okresem postu każdy powinien się jak najwięcej najeść i napić, a najlepiej podczas świnobicia. Tradycyjnym daniem była pieczeń wieprzowa z kapustą. W tym dniu każdy musiał dużo zjeść i wypić, aby przez cały rok zachować siłę. Główna zabawa mięsopustowa rozpoczynała się w niedzielę obfitym obiadem. Później była zabawa z tańcami, która trwała do białego rana. W mięsopustny poniedziałek zabawę i tańce kontynuowano. W wielu wsiach odbywał się tzw. męzowski bal tylko dla żonatych i zamężnych. W wielu regionach wierzono, że tak jak wysoko chłopka będzie podskakiwać w tańcu, tak wysokie urośnie w przyszłym roku zboże. Kulminacją zabawy następowała w mięsopustny wtorek, gdy organizowano parady przebierańców i spektakle teatralne. Dziś pochody maskaradowe odbywają się zazwyczaj w sobotę przed mięsopustnym wtorkiem.

Odpusty

Ważne miejsce w życiu mieszkańców zajmują odpusty. Są to święta religijne poświęcone patronowi miejscowego kościoła. Niektóre z nich są słynne w szerokiej okolicy, inne są ważne tylko dla miejscowych. O niektórych tradycyjnych świętach już wspominaliśmy, ale wiemy też, że w wielu miejscach związane są z różnymi współczesnymi zwyczajami, takimi jak mecze piłki nożnej żonatyh przeciwko kawalerom, wystawy kronik, spotkania rodaków itp. Zachęcamy naszych Czytelników do napisania do naszej redakcji, jakie nietradycyjne formy świętowania kulturowane są w Państwa miejscowości.

Budowanie szopek

Piękną tradycją w naszych przygranicznych górach i na ich przedgórzu jest stawianie szopek. Nie jest to jednak tylko układanie elementów, ale przede wszystkim tworzenie nowych szopek. Spotykamy się z nimi w okresie przedświątecznym na wielu różnych wystawach. Tradycję szopek bożonarodzeniowych zapoczątkował w 1223 roku Święty Franciszek z Asyżu we włoskiej Umbrii. Wraz z przyjaciółmi przyprowadził do jaskini, którą przekształcili w kaplicę, żywego osiołka i wołu i przygotowali szopkę, w której potem ksiądz celebrował pierwszą pasterkę.

W Czechach szopki pojawiły się mniej więcej w połowie XVI wieku, gdy zaczęto je stawiać w kościołach. Pierwszą szopkę w Pradze wykonano prawdopodobnie w 1560 roku w dominikańskim kościele św. Klemensa. Nikt dokładnie nie wie, jak wyglądała. Przypuszcza się, że była zrobiona na podobieństwo jaskini w Betlejem, w której urodził się Jezus. Na wzór tej jasełka zaczęły się rozpowszechniać także w innych kościołach i klasztorach.

W wiejskich chatach pojawiły się dopiero pod koniec XVIII wieku. Prawdopodobnie za przyczynkiem cesarza Józefa II, który zabronił wystawiania szopek w kościołach. Zwykli ludzie nie pozwolili jednak sobie ich zabrać i ta urokliwa historia biblijna przeniosła się do ich domostw. I w domach szopki już pozostały, chociaż później wróciły także do kościołów. Ich budowanie należy do najpiękniejszych tradycji świątecznych.

Do podstawowych figurek - Dzieciątko Jezus w żłobku, Maryi, Józefa, wołu, pasterzy ze stadami i trzech mędrców - ludzie dodawali kolejne postacie, nie tylko ze swojego najbliższego otoczenia. A więc w szopkach znaleźć można także husycki wóz z Janem Žižką lub pierwszego czechosłowackiego prezydenta T. G. Masaryka. Postacie często były osadzone w niespotykanej, wręcz fantastycznej krainie. Szopki budowano z przeróżnych materiałów, a więc były szopki papierowe, ręcznie malowane, wycinane z drewna lub modelowane z różnych mas plastycznych. Na przestrzeni wieków ukształtowały się w szopkarstwie liczne regionalne różnice - odmienne były koncepcje szopek czy stosowane materiały. Do dnia dzisiejszego szopki przyciągają wielu odwiedzających do różnych muzeów regionalnych. Najwięcej budowano ich w Górach Orlickich, Jesionikach, Karkonoszach oraz w mieście Třešť.

Ciekawe są szopki z okolic Ústí nad Orlicí. Wykonano je z tektury, pomalowanej farbami gwaszowymi lub temperowymi. Również z tektury zrobiono wszystkie figurki oraz dekoracje budynków i makietę krajobrazu, w której wykorzystano między innymi suszony mech, korę drzew i inne naturalne materiały. Co sądzicie, szanowni Czytelnicy? Może w kolejne Boże Narodzenie też stworzycie własną szopkę?

(Drobna uwaga na zakończenie: Przez 2015 rok aż do kwietnia 2016 roku będzie przeprowadzany remont kapitalny słynnej třebechovické szopki Probošta. Ale zwiedzający nie muszą się martwić, muzeum w Třeběchovicach pod Orebem pozostaje czynne. Wprawdzie wymieniona szopka nie będzie dostępna, ale będzie można oglądać restauratorów podczas pracy i podglądać dzięki temu wszystkie elementy i mechanizmy słynnej szopki).

Procesy czarownic

W Biuletynie nr 1/2013 pisaliśmy już o tradycji palenia czarownic. O tym jak sprawa wyglądała w rzeczywistości, świadczy historia miasta Velké Losiny, które jest z „czarownicami” bardzo ściśle

związane. Piękne miasto z atrakcyjną okolicą, ale przynajmniej, że niewiele turystycznych miejsc wywołuje tak ponure odczucia, jak nazwa tego miasta. Wsławiły go straszliwe i wyjątkowo okrutne procesy czarownic, które miał na sumieniu Henryk Franciszek Boblig z Edelstadtu. Prawdą jest, że na ziemiach czeskich procesy czarownic odbywały się tylko w ograniczonym zakresie w niewielu miejscowościach i okolice Velkých Losin były tylko jednym z takich miejsc. Znały się przede wszystkim dzięki powieści Václava Kaplickiego „Młot na czarownice”, która została dość wiernie sfilmowana przez reżysera Otakara Vávře.

Podstawą do napisania powieści były obszerne i niemal nieznane materiały archiwalne z okresu 1678-1696. Václav Kaplický odkrył w nich istotę procesu inkwizycyjnego, który oficjalnie przedstawiał walkę z czarną magią, a w istocie służył do wzbogacania się inkwizytorów. Pokazał drastyczne metody stosowane w trakcie przesłuchań, które podejrzanych doprowadzały do przyznania się do rzeczy, których nawet nie mogli popełnić. Głównym wątkiem są też losy dziekana Lautnera z Šumperka, który jako jedyny ksiądz otwarcie walczył przeciwko inkwizycji, stając się jedną z jej ostatnich ofiar.

Spróbujmy choć pokrótce przypomnieć czytelnikom tę niechlubną część naszej historii tak, jak jest opowiadana.

Rzekomym początkiem wydarzeń miał być incydent z żebraczką Schuchová, która chciała swojej znajomej zanieść poświęconą hostię, aby uzdrowiła jej krowę. Została jednak przyłapana i oskarżona o zamiar nadużycia, czy ściślej zhańbienia i zbeszczenia świętości do celów magicznych. W taki sposób rozpoczęły się największe procesy czarownic na naszych terenach.

Do posiadłości Żerotínskéj zaproszono austriackiego cesarskiego laickiego inkwizytora Henryka Franciszka Bobliga z Edelstadtu. O tym człowieku w wielu źródłach można przeczytać, że chyba był obłąkany. Na sumieniu ma ponad 100 osób skazanych na spalenie na stosie, w większości kobiet. Tylko na ziemi losinskiej ofiarą krwawej działalności inkwizytora Bobliga stały się 52 osoby, w większości kobiety, ale o obcowanie z magią i oddawanie się rozpucie z nią związaną oskarżono także mężczyzn, których Boblig skazał. A najbardziej znana ofiara? Katolicki ksiądz, dziekan Krzysztof Aloizy Lautner. W zainscenizowanym procesie postawiono mu zarzuty, przez pięć długich lat go przesłuchiowano i torturowano, a potem skazano. Prawdziwym powodem procesu była prawdopodobnie jego opieszałość w kwestii kontreformacyjnej, czyli to, że nie był dostatecznie twardy w rekatolizacji, co niezbyt podobało się dygnitarzom kościelnym. Możliwe też, że w grę wchodziły osobiste antypatie pomiędzy duchownymi, których w proces z Lautnerem uwikłanych było naprawdę dużo.

Bobliga zaprosił do Losin w 1678 roku starosta Adam Vinarský, prawdopodobnie na polecenie hrabianki Angellii Anny Sybilli z Galle, z domu Żerotínovej. Nie miał pojęcia, jak ogromną tragedię wyrządzi ten szaleniec. Majątek skazanych oczywiście przepadał na rzecz inkwizytorów, a więc zainteresowanie Bobliga skupiło się przede wszystkim na tych, którzy posiadali ziemię lub inne nieruchomości (przykładowo znaną papiernię).

W czerwcu 2000 roku arcybiskup ołomuński Jan Graubner odsłonił w Šumperku płytę pamiątkową Krzysztofa Alojzego Lautnera i zaproponował za występek Kościoła w czasie procesów czarownic. Prawnie jednak dziekan Lautner nie został nigdy przez Kościół zrehabilitowany.

Zwyczaje i tradycje ludowe

Karnawał to fantastyczny czas nie tylko dla dorosłych, ale i dla dzieci. A może przede wszystkim dla naszych milusińskich. Dla dzieci bal karnawałowy to dzień niezwykle, często wyczekiwany przez wiele tygodni.

Wieczór Trzech Króli kończył „święte wieczory”, a rozpoczynał staropolskie zapusty. Zapusty to staropolska nazwa karnawału trwającego właśnie od Trzech Króli do Wielkiego Postu. Jedną z tradycji karnawału są kuligi. Jak podaje Hanna Szymanderska „nie wiadomo, kiedy weszły w zwyczaj, ale wiadomo, że były największą rozrywką karnawałową. Była to zabawa zapewne tak dawna, jak dawno zasiały się gęściej dwory i dworki szlacheckie na równinach Wielko i Małopolski. Kulig był niegdyś zabawą wyłącznie stanu wyższego – szlachty i magnatów.”

W Polsce nie tylko szlachta szalała podczas karnawału. W miastach bawiono się nawet pod gołym niebem, urządzano barwne pochody maskaradowe, wieś z kolei weseliła się w karczmach. Głośno też było o balach karnawałowych. Jak podaje H. Szymanderska „Słynne bale urządzano w Dworze Artura w Gdańsku i w domach cechowych, gdzie miały bardzo urozmaicony przebieg: na jednej ulicy kuśnierze poprzebierani za Murzynów, ustrojeni w korony ze światełkami na głowach i obręczkami w rękach produkowali słynny zespołowy taniec – moreskę. Na drugiej występowali, skacząc i pływając, rzeźnicy potrząsający groźnie swymi toporami. Gdzie indziej jeszcze szyprowie prezentowali tradycyjny taniec marynarski.”

Najsłynniejsze były jednak bale warszawskie. W latach międzywojennych zwyczajem stały się bale na cele dobroczynne, które do dnia dzisiejszego cieszą się wielką popularnością. Tak więc słowa poety Jana Lemańskiego są wciąż aktualne:

*Par tanecznych cudny szereg:
Polka, mazur, walc, oberek.
Kręci się w czerwonym kole
- Ta na ludu głód niedole.
Perfum zapach, dech kobiecy,
Na rzecz więzień i fortecy,
Na tych biednych duszą całą
Dobroczynne tańczy ciało.
Oczy - gwiazdy, lica - róże,
W polkach ogień, szal - w mazurze. (...)*

31 stycznia 2015 r. w Centrum Edukacji, Turystyki i Kultury w Stroniu Śląskim odbył się Polsko - Czeski Bal Karnawałowy dla dzieci. Bal był poprzedzony warsztatami robienia masek karnawałowych oraz dla mam odbyły się warsztaty wizażu - makijaż karnawałowy.

Podczas balu zostały zorganizowane liczne zabawy i konkursy. Tematem przewodnim balu były wróżki i wróżbici. Śmiechu było co niemiara.

Karnawał w Polsce kończy się tłustym czwartkiem oraz śledzikiem. Podczas tłustego czwartku należy zjeść przynajmniej jednego pączka oraz faworki.

Tradycyjne dania w Czechach

Smalec z boczkiem wieprzowym i czosnkiem

1 kg boczku wieprzowego bez kości
łyżka soli
łyżeczka mielonego pieprzu
(najlepiej świeżo zmielonego)
3 dkg smalcu
1 większa cebula
1 główka czosnku

Przepis jest idealny na mięsopust, czyli ostatnie dni karnawału. Podczas mięsopustnej zabawy wszyscy na pewno zaśmakują w tej potrawie, a szczególnie gdy możemy ją przygotować podczas domowego świątobicia.

Przygotowanie:

Boczek wieprzowy pokroić w małe kostki. Wymieszać z solą, pieprzem i pokrojoną cebulą, zalać roztopioną wieprzową słoniną i powoli piec w piekarniku w temperaturze do 120 st. C przez około 3 godziny. Gdy mięso jest miękkie i ładnie wypieczone, dodać do niego zgniecioną główkę czosnku, a następnie przełożyć do ceramicznego naczynia. Pozostawić do wystygnięcia. Podawać ze świeżym chlebem, ogórkiem konserwowym lub z domowym chutney.

Tradycyjne dania w Polsce

Faworki

50 dkg mąki
3 dkg masła
6 żółtek
3 łyżki kwaśnej śmietany
1 łyżka spirytusu lub octu
50 dkg smalcu do smażenia
15 dkg cukru pudru do posypywania
porcja cukru waniliowego

Masło ucierać z żółtkami, wbijając kolejno po jednym żółtku. Do utartej masy dodać przesianą mąkę, śmietanę, spirytus lub ocet. Wszystkie składniki dokładnie wymieszać, wyłożyć na stolnicę i wyrobić ręką. Następnie wałkować cienko partiami i wycinać nożem lub radełkiem pasy szerokości 3 cm. Pasy krajać w ukośne prostokąty o długości 15 cm. W środku każdego kawałka zrobić podłużne nacięcie, przez które przełożyć jeden koniec ciasta. Smażyć na rozgrzanym tłuszczu w płaskim naczyniu. Przewraca się je bardzo delikatnie, faworki powinny mieć kolor złoty. Po usmażeniu wyjmujemy je na bibułkę lub serwetkę, aby odsączyć z tłuszczu, a następnie przekładamy na półmisek i posypujemy cukrem pudrem.

SMACZNEGO

